ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

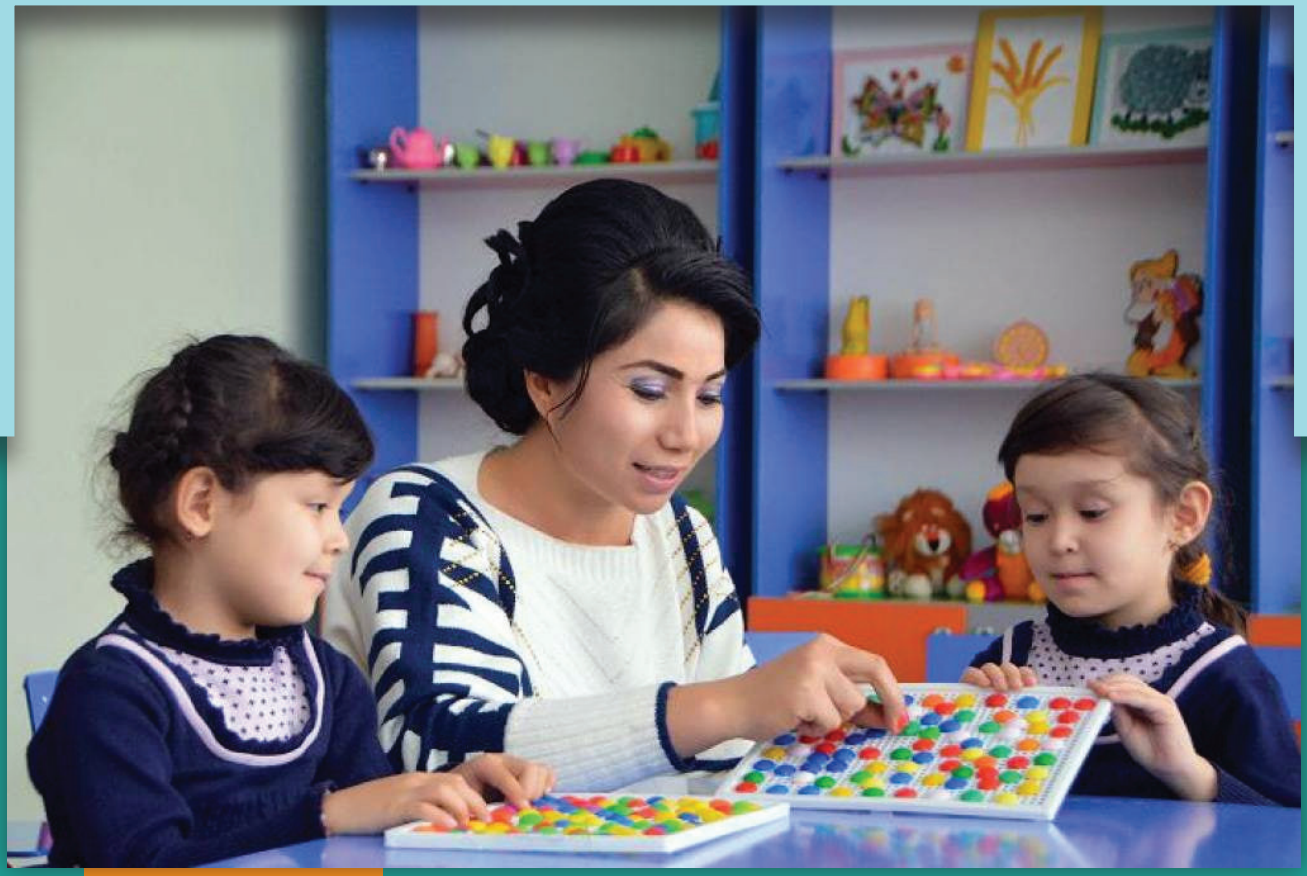

№11(1)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 296 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi, Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Doctor of Philosophy (PhD) in Psyçology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Şoumarov Ğ. B. – Doctor of Psyçological Sciences, Academician
Qirğizboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Persçool and Sçool Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Şaripov Ş.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Şermuhammadov B.Ş. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoşev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psyçological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep Özyurek – Doctor of Psyçological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Ça – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Ş. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Çief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi Özbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Şomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Ş.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Teçnical Sciences
Yuldaşeva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldaşeva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Taşkent State University of Economics
Aşurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psyçology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Presçool and Sçool Education of the Kaşkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researçer of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Ta'lim jarayonida deontologik tamoyillar asosida nizolarni boşqariş 10
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna

Sun'iy intellekt asosida maktab öquvçilarining matematik xatolarini diagnostika qiliş va individual tavsiyalar şakllantirişning gibrid adaptiv modeli 15
Abdullayeva Nazokat Isayevna, Abdurazzoqova Zebuniso Tolmas qizi

Harbiy xizmatçilarning pedagogik mahoratini oşirişning ilmiy-metodik asoslari 21
Yadgarov Ravşan Ergaşeviç

Inklyuziv ta'limda logopedik texnologiyalardan foydalaniş metodikasi 27
Ikramova Dilafruz Furqat qizi, Ilhomova Malikaxon Dilşod qizi

Faoliyat markazlari vositasida maktabgaça yoşdagi bolalarning raqamli savodxonligini şakllantiriş metodikasi 30
Jo'rayeva Gulira'no Nazirjon qizi

Bölajak tasviriy san'at öqituvçilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirişda an'anaviy naqqoşlik san'atining pedagogik imkoniyatlari 36
Rözmetov Quvondiq Şanazaroviç

Pedagogik hamkorlik asosida ösmir yoşdagi öquvçilarda ijtimoiy voqelikka sezgirlikni tarbiyalaş mexanizmlari 42
Bazarova Gulnoza Ziyodulla qizi

Talabalarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini jismoniy madaniyat vositasida rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 47
Imomov Asliddin Abdurazoqoviç

Harakatli öyinlar yordamida boşlanğiç sinf öquvçilarining harakat faolligini oşiriş usullari 51
Ernazarova Ziyoda Erkin qizi

Sun'iy intellektning inson fikrlaş qobiliyatiga ta'siri: intellektual rivojlaniş uçun imkoniyatlar va tafakkur zaiflaşuvi xavfi 55
Tölaganov Abdumalik Abdiraximoviç

Jadidçilik harakatining vujudga kelişining ijtimoiy-tarixiy şart-şaroitlari 60
Nişonov Muhammad Bahodir öğli, Pulatov Şerdor Nematjonoviç

Maktabgaça ta'lim taşkilotlari direktorlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirişning nazariy-metodologik asoslari 66
A'zamova Malohat Nadjimovna

Söz yasalişi, morfologiya va sintaksisning özига xos xususiyatlari 70
Bobojanov Şaripboy Xudoşukiroviç

Inklyuziv ta'limda diskriminatsiyani oldini oliş va ularni psixologik qöllab quvvatlaş tamoyillari 74
Bozorova Muxlisa

Neyro logopediya va biometriya 78
Foiqova Diyora Anvar qizi

Bölajak öqituvçilarning metakognitiv faoliyatini rivojlantirişda refleksiv topşiriqlardan foydalaniş 83
Ibrohimova Şahlo Umarali qizi

3–4-sinf öquvçilarining badiiy asarlar öqişga qiziqişini oşirişning metod, şakl va vositalari 88
Rasulova Zohida Sindorovna

Raqamli ta'lim muhitida kasbiy-refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirişning metodik tizimini integratsiyalaş 92
Talabova Dilrabo Tolibova

Informatika va uni öqitiş metodikasi fanini öqitişda adaptiv öquv dasturlari va virtual laboratoriyalardan foydalanişning metodik tizimi 98
Xomidov Zohidjon Adhamjon öğli

Развитие профессиональной компетентности будущих педагогов в условиях цифровизации образования 104
Шаланков Константин Константинович

Pedagogik loyihalaştiriş orqali öquvçilarning şaxsiy va ijtimoiy rivojlanişini ta'minlaş 109
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyeviç, Nazarova Nilufar Ismailovna

Dual ta'lim va refleksiv kompetensiya: pedagog kasbiy rivojlanişining yangi imkoniyatlari 113
S. R. Mansurova

Bixevioristik yondaşuv futurologik könikmalarni rivojlantiruvçi pedagogik va psixologik omil sifatida 118
Nişonov Nodir Alimjanoviç

Linguoculturological Features of the Concept "Respect And Esteem" in English and Uzbek Cultures 121
Naimova Dildora Kaxramonovna

Klasterli yondaşuv asosida bölajak pedagoglarning forsayt kompetensiyasini rivojlantiriş 125
Sotbarov Atabek Asilbek öğli

Nizolar paydo bölişining psixologik omillari 132
Olimov Saydullo Soxobjonoviç

Matematikadan milliy öquv dasturi loyihasi mazmuni haqida 141
Djumayev Mamanazar Irgaşeviç

Professional Requirements for Prospective English Language Teachers in Teaching Writing to Students With Special Educational Needs 149
D. X. Saydazimova

"Bilingval öquv muhiti" va "kreativ modellaştiriş" tuşunçalarining mazmuni va özaro boğliqligi 154
Djabbarova Feruza Odilovna

Texnologiya darslarida sun'iy intellekt vositalari orqali öquvçilarning ijodiy fikrlaş qobiliyatini rivojlantiriş imkoniyatlari 161
Raxmatov A'zam Aşur öğli, Tursunova Sevara Jamşid qizi

Autistik spektr buzilişli bolalarning luğat boyligini rivojlantiriş va muloqot ko'nikmalarini şakllantiriş metodikasi 165
Tuxtayeva Maxfirat

Maktabgaça tayyorlov yoşdagi bolalarga ekologik ta'lim-tarbiya berişda innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalaniş yöllari, şakl va vositalari 170
O'razova Maqsuda Şuhratning qizi

Raqamli hamkorlikda refleksiya va muqobil yeçimlarni yaratişning metodik imkoniyatlari 175
Yusupov Muxtorbek Roximoviç

Multimodal ta'lim texnologiyalari asosida pedagogik kadrlarni tayyorlaşning integrativ ilmiy-metodik tizimi 179
Sultonova Zaxro Baxtiyor qizi

Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanişning maktab matematika ta'limidagi imkoniyatlari va çeklovlari 186
Almuratov Shavkat Narpulatovich, Turdiqulova Xulkaroy Anvarovna, Yuldasheva Aziza Azamat qizi, Razzoqova Mahliyo Naimjonovna

Qalbing orom olar maqom eşitsang: özbek milliy mumtoz musiqa san'atining falsafiy, psixo-emotsional va ilmiy-akustik asoslari 192
Ergashxonov Baxodirxon Toxirxon o'g'li

Milliy qadriyatlar asosida bolalarning ijtimoiy moslaşuvini ta'minlaşda maktabgaça ta'lim taşkiloti va oila hamkorligi 197
I. N. Hasanova, Boymirzayeva Nodira Maxmudjon qizi

Maktabgaça ta'lim samaradorligini oşirişda Mariya Montessori va Reggio metodikalari 199
Maxmudova Zulfiya, Hoshimova Dilnoza

Boşlanğiç sinf öquvçilarida fazoviy tasavvurlarni konstruktiv faoliyat vositasida rivojlantiriş 202
Dehqonova Mahliyo Şuhrat qizi, Bakirova Şahlo Muxtor qizi

Zamonaviy oilada rollar taqsimotining ijtimoiy-psixologik omillari 207
Majidov Jasur Baxtiyaroviç

Ösmirlik davrida tolerantlikning psixologik tuzilmasi va emotsional-irodaviy determinantlari 212
Qozoqova Intizor Ismoyiljonovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarida gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 217
Xolmatova Zulfiya Tillavoldiyevna

Boşlanğiç ta'lim jarayonida steam ta'lim texnologiyalarini qöllaş orqali öquvçilarning kreativ fikrlaşini rivojlantiriş metodikasi 221
Djumayeva Zoxidaxon Muxammadjonovna, Aliyeva Navrözbibi Abdijalilovna

Oila va maktabgaça ta'lim taşkiloti hamkorligining pedagogik asoslari 225
Iminova Dilnoza Nasirovna

Kreativ yondaşuv asosida bölajak ingliz tili öqituvçilarining lingvometodik kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 228
Yuldaşeva Umida Maxmudovna

Boşlanğiç ta'lim jarayoniga antropologik yondaşuv asosida öquvçilarni intellektual rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 232
Oltiboyeva Kamola Şarofjon qizi

Инновационный подход к методам выразительного чтения в современном образовательном процессе Ташкентский университет гуманитарных наук 236
Пулатов Фуркат Тухтамуродович

Umumta'lim maktablarida iqtidorli öquvçilarni aniqlaş va ular bilan işlaş yöllari: jahon tajribasi tahlili 243
Zaynitdinova Masuda Abdukadirovna

Возможности "SMART"-технологий в образовании детей с ограниченными возможностями 250
Абдухоликова М. Б.

Inklyuziv ta'lim şaroitida koxlear implantli bolalarning eşituv-nutqiy faoliyatini taşkil etişning pedagogik şart-şaroitlari va metodik modeli 256
Mirzayeva Umidaxon Inamovna

Nemis tilida yozma nutq könikmalarini rivojlantirişning zamonaviy pedagogik usullari 261
Turamurodova Sevinç Anvarovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirişda tarbiyaçining pedagogik mahorati va interfaol öyinlarning özaro uyğunligi 264
Kamoldinova Muazzam Avazbek qizi

Maktabgaça ta'lim tizimida kadrlar malakasini oşiriş sifatiga ta'sir etuvçi taşkiliy-pedagogik va ijtimoiy-psixologik omillar 270
Raximova Shaxlo Baxtiyorovna

Bölajak tarbiyaçilarni maktabgaça ta'lim taşkilotlarida bolalarni jismoniy tarbiyalaşga tayyorlaşning pedagogik şart-şaroitlari 276
Ibraximov Sanjar Urunbayeviç

Voyaga yetmaganlar bilan professional muloqot jarayonida emotsional intellektning ahamiyati 282
Raxmanova Dilnoza Farmanovna

Katta guruh tarbiyalanuvçilarining STEAM ta'lim texnologiyasi asosida nutqiy komptensiyasini şakllantiriş metodikasi 286
Tairova Madinabonu Baxtiyarovna, Sohobova Oyşaxon Asatillo qizi

Şifoxona şaroitida uzoq muddat davolanayotgan bolalarga ta'lim berişning pedagogik xususiyatlari va usullari 291
Vorisova Zuhra Raufovna

BÖLAJAK BOŞLANĞIÇ SINF ÖQITUVÇILARIDA GENDER STEREOTIPLARIGA NISBATAN TANQIDIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRIŞ METODIKASINI TAKOMILLAŞTIRIŞ

Xolmatova Zulfiya Tillavoldiyevna
FarDU dotsenti, pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarida gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantirişning ijtimoiy-pedagogik zarurati, nazariy-metodologik asoslari hamda innovatsion metodik imkoniyatlari tadqiq etilgan. Bölajak pedagoglarning genderga oid umumlaştirilgan qaraşlarini aniqlaş, ularning şakllaniş manbalarini örganiş va gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantirişning pedagogik modeli konseptual jihatdan asoslangan, metodik yondaşuvning oliy pedagogik ta'lim jarayoniga integratsiyalaş imkoniyatlari oçib berilgan.

Kalit sözlar: gender stereotiplari, tanqidiy tafakkur, bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilari, pedagogik kompetentlik, genderga sezgir ta'lim, kasbiy refleksiya, stereotipik tafakkur, ijtimoiy idrok, pedagogik xolislik, innovatsion metodika, diagnostik baholaş.

Abstract: This article examines the socio-pedagogical necessity, theoretical and methodological foundations, and innovative methodological opportunities for developing critical thinking towards gender stereotypes among prospective primary school teachers. It provides a conceptual justification for identifying prospective teachers' generalized gender perceptions, exploring the sources of their formation, and developing a pedagogical model aimed at fostering critical thinking towards gender stereotypes. Furthermore, it explores the possibilities of integrating this methodological approach into the educational process of higher pedagogical education.

Key words: gender stereotypes, critical thinking, prospective primary school teachers, pedagogical competence, gender-sensitive education, professional reflection, stereotypical thinking, social perception, pedagogical impartiality, innovative methodology, diagnostic assessment.

Аннотация: В данной статье исследуются социально-педагогическая необходимость, теоретико-методологические основы и инновационные методические возможности развития критического мышления у будущих учителей начальных классов по отношению к гендерным стереотипам. Концептуально обоснованы выявление обобщённых гендерных представлений будущих педагогов, изучение источников их формирования и педагогическая модель развития критического мышления по отношению к гендерным стереотипам. Раскрыты возможности интеграции данного методического подхода в образовательный процесс высшего педагогического образования.

Ключевые слова: гендерные стереотипы, критическое мышление, будущие учителя начальных классов, педагогическая компетентность, гендерно-чувствительное образование, профессиональная рефлексия, стереотипное мышление, социальное восприятие, педагогическая объективность, инновационная методика, диагностическое оценивание.

KIRIŞ

Jahon ta'lim tizimida inson kapitalini rivojlantiriş, ta'lim sifatini oşiriş, ijtimoiy adolat tamoyillarini mustahkamlaş va şaxsning individual imkoniyatlarini röyobga çiqarişga qaratilgan islohotlar pedagog kadrlarni tayyorlaş mazmunini qayta körib çiqişni taqozo etmoqda. Pedagogik faoliyat öqituvçidan kasbiy bilim va metodik tayyorgarlik bilan bir qatorda, ijtimoiy hodisalarni tanqidiy anglaş, turli qaraşlarning şakllaniş sabablarini tahlil qiliş, öz pedagogik qarorlarini dalillar asosida baholaş hamda ta'lim jarayonida xolis munosabatni ta'minlaş qobiliyatlarini talab etadi. Boşlanğiç ta'lim bosqiçida faoliyat yuritadigan pedagoglarning genderga oid tasavvurlari, ijtimoiy munosabatlarni baholaş mezonlari va kasbiy qaror qabul qiliş xususiyatlari öquvçilarning şaxsiy rivojlanişiga ta'sir körsatişi mumkin bölgan muhim omillar sifatida namoyon bölmoqda.

"Boşlanğiç ta'lim bolaning şaxs sifatida şakllanişida alohida ahamiyatga ega bölgan pedagogik bosqiç hisoblanadi" [6; Özbekiston Respublikasining 2019-yil 2-sentabrdagi "Xotin-qizlar va erkaklar uçun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari töğrisida"gi O'RQ-562-son[1]li Qonuni]. Mazkur davrda öquvçilarda öz imkoniyatlariga munosabat, individual qobiliyatlarni anglaş, ijtimoiy rollar haqidagi tasavvurlar, jamoaviy faoliyat könikmalari va kelajakdagi qiziqişlarning dastlabki yönalişlari şakllanadi. "Öqituvçining öquvçilarga murojaat qiliş uslubi, topşiriqlarni taqsimlaş tamoyillari, rağbatlantiriş mezonlari, fanlarga qiziqişni baholaş xususiyatlari va sinfdagi ijtimoiy munosabatlarni boşqariş usullari bolalarning öz qobiliyatlari haqidagi tasavvurlariga bevosita yoki bilvosita ta'sir körsatişi mumkin" [7; Rustamova Ş. Ş., Oribboyeva D.].

Gender stereotiplari muayyan jins vakillarining intellektual imkoniyatlari, xulq-atvori, qiziqişlari, ijtimoiy vazifalari va kasbiy salohiyati haqida şakllangan umumlaştirilgan tasavvurlarni ifodalaydi. Bunday tasavvurlar şaxsning individual xususiyatlarini yetarliça hisobga olmagan holda pedagogik baholaş va qaror qabul qilişga ta'sir körsatişi mumkin. Şu sababli bölajak öqituvçilarning genderga oid umumlaştirilgan qaraşlarni aniqlaş, ularning ilmiy asoslanganligini tekşiriş va pedagogik oqibatlarini baholaş qobiliyatlarini rivojlantiriş kasbiy tayyorgarlikning muhim tarkibiy yönalişlaridan biri sifatida qaralişi zarur.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Mamlakatimizda oliy pedagogik ta'limni modernizatsiya qiliş, bölajak öqituvçilarning amaliy kompetensiyalarini rivojlantiriş va kasbiy tayyorgarlik mazmunini zamonaviy ijtimoiy ehtiyojlarga moslaştiriş jarayonida gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni şakllantiriş masalasi alohida ilmiy e'tiborni talab qiladi. Mazkur muammo pedagogik refleksiya, tanqidiy fikrlaş, ijtimoiy-emotsional kompetentlik, kasbiy etika va pedagogik qaror qabul qiliş madaniyati bilan uzviy boğliqdir. Pedagogik amaliyotda gender stereotiplari köpinça kundalik faoliyatning odatiy tarkibiy qismi sifatida namoyon bölişi mumkin.

Tanqidiy tafakkur şaxsning axborotni ongli ravişda qabul qiliş, dalillarning işonçliligini baholaş, mantiqiy boğliqliklarni aniqlaş, muqobil nuqtayi nazarlarni körib çiqiş va asoslangan xulosalar işlab çiqiş qobiliyatlari bilan tavsiflanadi. "Gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkur uşbu umumiy intellektual qobiliyatning pedagogik faoliyatga yönaltirilgan maxsus şaklini ifodalaydi" [1; Brussino]. Uning mazmunida genderga oid tasavvurlarni aniqlaş, ijtimoiy umumlaştirişlarning asoslanganligini tekşiriş, öquvçilarning individual farqlarini hisobga oliş, pedagogik qarorlarning ehtimoliy oqibatlarini baholaş va refleksiv xulosalar işlab çiqiş kabi intellektual amallar muhim örin egallaydi. Bölajak öqituvçilarning tanqidiy tafakkurini rivojlantirişda an'anaviy ma'ruza va tuşuntiriş usullarini vaziyatli tahlil, dalillarga asoslangan muhokama, refleksiv topşiriqlar va pedagogik modellaştiriş bilan uyğunlaştiriş muhim metodik ahamiyatga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarida gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş jarayonining pedagogik mohiyatini aniqlaş, uning tarkibiy tuzilmasini asoslaş va amaliyotga yönaltirilgan metodik yeçim işlab çiqişga qaratildi. Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy, şaxsga yönaltirilgan, refleksiv-faoliyatli, aksiologik va tizimli yondaşuvlar taşkil etdi. Uşbu yondaşuvlarning özaro uyğunligi tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş jarayonini kognitiv, qadriyatli, amaliy va refleksiv faoliyatning yaxlit tizimi sifatida talqin qiliş imkonini berdi. Kompetensiyaviy yondaşuv asosida bölajak öqituvçilarning gender stereotiplarini aniqlaş, dalillarni tahlil qiliş, pedagogik vaziyatlarni baholaş va asoslangan qarorlar işlab çiqiş qobiliyatlari kasbiy kompetentlikning muhim tarkibiy jihatlari sifatida qaraldi.

Şaxsga yönaltirilgan yondaşuv pedagogik qarorlar qabul qilişda öquvçilarning individual qobiliyatlari, qiziqişlari, ehtiyojlari va rivojlaniş imkoniyatlarini hisobga oliş zaruratini asoslaşga xizmat qildi. Refleksiv-faoliyatli yondaşuv talabalarning şaxsiy qaraşlarini qayta körib çiqiş, öz pedagogik taxminlarini tekşiriş va kasbiy xulosalar işlab çiqiş jarayonlarini taşkil etiş uçun metodologik asos sifatida tanlandi.

Mazkur tadqiqot doirasida mualliflik pedagogik metodi işlab çiqildi. Metodning asosiy ğoyasi bölajak öqituvçilarni genderga oid stereotipik tasavvurlarni aniqlaşdan boşlab, ularning ilmiy asoslarini tekşiriş va pedagogik qarorlarni qayta loyihalaşgaca bölgan izçil intellektual faoliyatga jalb etişdan iborat. Metodda talabalarga boşlanğiç ta'lim amaliyotida uçraşi mumkin bölgan pedagogik vaziyatlar taqdim etiladi. Vaziyatlarda öquvçilarning fanlarga qiziqişi, liderlik faoliyati, ijodiy salohiyati, sinfdagi vazifalar taqsimoti va rağbatlantiriş jarayonlari bilan boğliq genderga oid umumlaştirilgan qaraşlar aks ettiriladi. Talabalar vaziyat mazmunini tahlil qilib, pedagogik qarorning asosida qanday stereotipik taxmin mavjudligini aniqlaydilar. Uşbu faoliyat talabalarning pedagogik kuzatuvçanligi, ijtimoiy idroki va yaşirin umumlaştirişlarni anglaş qobiliyatlarini rivojlantirişga yönaltiriladi.

Aniqlangan stereotipik tasavvurning şakllaniş manbalari örganiladi. Talabalar oilaviy tarbiya, ijtimoiy muhit, madaniy an'analar, ommaviy axborot vositalari, raqamli platformalar va şaxsiy pedagogik tajribaning

1 https://lex.uz/uz/docs/-4494849

genderga oid qaraşlar şakllanişidagi ehtimoliy örnini tahlil qiladilar. Stereotipik qaraşlarning pedagogik oqibatlari baholanadi. Talabalar muayyan qarorning öquvçilar motivatsiyasi, özіga işonçi, fanlarga qiziqişi, jamoaviy faolligi va şaxslararo munosabatlariga körsatişi mumkin bölgan ta'sirini aniqlaydilar. Uşbu jarayonda pedagogik prognozlaş, sabab-oqibat munosabatlarini tahlil qiliş va ehtimoliy xavflarni baholaş usullaridan foydalaniladi. Talabalarning e'tibori pedagogik qarorning qisqa muddatli natijalari hamda uzoq muddatli tarbiyaviy ta'siriga qaratiladi.

Talabalar dastlabki pedagogik qarorni qayta körib çiqib, öquvçilarning individual imkoniyatlari, qiziqişlari va ehtiyojlariga mos metodik yeçimlarni taklif etadilar. Masalan, sinfdagi liderlik vazifalarini navbat bilan bajariş, texnik va ijodiy topşiriqlarda barça öquvçilarning iştir okini ta'minlaş, rağbatlantiriş mezonlarini aniq faoliyat natijalariga asoslaş hamda kasblar haqidagi tasavvurlarni kengaytirişga qaratilgan maşğulotlarni taşkil etiş mumkin. Talabalar özlarining dastlabki qaraşlari, tahlil davomida aniqlangan dalillar va işlab çiqilgan pedagogik yeçimlar örtasidagi munosabatni baholaydilar. "Refleksiv faoliyat yozma tahlil, individual kundalik, pedagogik qaror xaritasi yoki guruhli muhokama şaklida taşkil etilişi mumkin" [4; Mardanova M. A.]. Talabalar şaxsiy taxminlarining asoslanganligini tekşiradilar, pedagogik fikrlaş jarayonidagi özgarişlarni aniqlaydilar va kelgusidagi kasbiy faoliyat uçun xulosalar işlab çiqadilar.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarida gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş masalasi zamonaviy pedagogik ta'limning ijtimoiy, psixologik va metodik jihatlarini özaro boğliq holda örganişni talab etadi. Mazkur jarayonda genderga oid stereotipik tasavvurlarning şakllaniş mexanizmlarini tuşuniş, ularning pedagogik qarorlarga ta'sirini aniqlaş va bölajak öqituvçilarning kasbiy refleksiyasini rivojlantiriş alohida ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot doirasida işlab çiqilgan kognitiv tahlil metodi uşbu vazifalarni izçil intellektual faoliyat orqali amalga oşirişga yönaltirilgan metodik yeçim sifatida qaraladi. Metodning refleksiv bosqiçi bölajak öqituvçilarning kasbiy özini özi rivojlantiriş jarayonida muhim örin egallaydi. "Pedagogik faoliyatda şaxsiy qaraşlar va avvalgi tajribalar muayyan qarorlarning şakllanişiga ta'sir körsatişi mumkin" [5; Nazarova M.]. Refleksiv faoliyat uşbu qaraşlarni ongli ravişda tahlil qiliş, ularning asoslanganligini tekşiriş va zarur hollarda pedagogik yondaşuvlarni qayta körib çiqişga yordam beradi. Şu sababli gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş jarayonida refleksiya kasbiy kompetentlikning muhim tarkibiy jihati sifatida qaralişi zarur.

Bu metodning samaradorligini oşirişda pedagogning fasilitatorlik faoliyati alohida ahamiyatga ega. Öqituvçi muhokama jarayonida talabalarga tayyor xulosalarni taqdim etişdan köra, ularning mustaqil tahliliy faoliyatini qöllab-quvvatlaş, dalillarni tekşirişga yönaltiruvçi savollar beriş va muqobil qaraşlarni asoslaşga yordam berişi maqsadga muvofiq. Bunda pedagogik muloqotning asosiy mazmuni fikrlarning mantiqiy asoslanganligini aniqlaş, vaziyatning köp omilli xususiyatlarini tuşuntiriş va kasbiy qarorlarning ehtimoliy oqibatlarini baholaşga qaratiladi. Mazkur metodni oliy pedagogik ta'lim jarayoniga integratsiyalaşda fanlararo yondaşuv muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagogika fanida gender stereotiplarining tarbiyaviy munosabatlarga ta'siri, psixologiya fanida ijtimoiy idrok va stereotipik tafakkurning şakllaniş mexanizmlari, boşlanğiç ta'lim metodikasi fanlarida esa öquvçilarning individual imkoniyatlarini hisobga oliş va pedagogik vaziyatlarda xolis qarorlar işlab çiqiş masalalari örganilişi mumkin.

Biz tavsiya etgan metod fanlarning mazmuniy uyğunligi talabalarning nazariy bilimlarini amaliy pedagogik faoliyat bilan boğlaş imkonini beradi. Bölajak öqituvçilarning real ta'limiy vaziyatlarni kuzatiş va tahlil qiliş qobiliyatlarini rivojlantiriş uçun şaroit yaratadi. Talabalar muloqot, topşiriqlar taqsimoti, öquvçilarni rağbatlantiriş va baholaş jarayonlarini kuzatib, stereotipik qaraşlarning ehtimoliy namoyon böliş şakllarini aniqlaşlari mumkin. Kuzatuv natijalari asosida pedagogik qaror xaritalari va refleksiv hisobotlar tayyorlaş talabalarning kasbiy tahlil könikmalarini rivojlantirişga yönaltiriladi.

Metodimiz gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantirişning nazariy va amaliy jihatlarini özaro boğlaşga qaratilgan pedagogik yeçim sifatida baholanadi. Uning asosiy ilmiy-metodik ahamiyati bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining stereotipik qaraşlarni anglaş, dalillarni tekşiriş, pedagogik oqibatlarni baholaş va asoslangan qarorlar işlab çiqiş faoliyatini izçil taşkil etişga yönaltirilganligida namoyon böladi. Mazkur yondaşuvning kelgusida empirik tekşirilişi pedagogik ta'lim jarayonida tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş metodikasini takomillaştirişga oid ilmiy xulosalarni kengaytiriş imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Boşlanğiç ta'limda bolaning qobiliyati, qiziqişi va kelajak haqidagi tasavvurlarini erkin rivojlantiradigan pedagogik muhit yaratiş ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Bunday muhitning sifati öqituvçining bilim darajasi, metodik tayyorgarligi hamda kundalik qarorlarida namoyon böladigan xolislik bilan boğliq. "Öquvçiga topşiriq beriş, uning javobini baholaş, guruhdagi vazifalarni taqsimlaş yoki kasblar haqida suhbat ötkaziş jarayo-

nida pedagogning inson imkoniyatlariga doir qaraşlari yuzaga çiqadi" [3; Jumayeva M.]. Şu sababli bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarida gender stereotiplarini aniqlaş, ularning asoslanganligini tekşiriş va pedagogik ta'sirini baholaşga yönaltirilgan tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş kasbiy tayyorgarlikning dolzarb yönalişlaridan biri sifatida qaralişi lozim.

"Boşlanğiç ta'lim davrida öqituvçining sözi va munosabati alohida tarbiyaviy kuçga ega" [2; Ğofurova M.]. Bola öz imkoniyatlarini baholaşda kattalarning fikriga tayanadi, muvaffaqiyat va qiyinçiliklarini ularning munosabati orqali talqin qiladi. Şu nuqtayi nazardan, öqituvçining öquvçi haqidagi dastlabki taxmini qanday şakllangani, qaysi dalilga tayangani va keyingi qarorlarga qanday ta'sir körsatayotganini tekşiriş muhimdir.

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçisining tanqidiy tafakkurini pedagogik materialni kuzatiş, undagi taxminni aniqlaş, dalillarni soliştiriş, muqobil izohlarni körib çiqiş va asoslangan qaror qabul qiliş jarayoni sifatida rivojlantiriş maqsadga muvofiq. Talaba matnda neçta ayol va erkak qahramon borligini sanaş bilan birga, ularning qanday faoliyat bajarayotgani, kim taşabbus körsatayotgani, kim qaror qabul qilayotgani va kimning fikri e'tiborga olinayotganini tahlil qilişi mumkin. Bu yondaşuv tasvirdagi taşqi muvozanat bilan pedagogik mazmundagi imkoniyatlar muvozanatini birgalikda örganişga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Brussino, O., & McBrien, J. (2022). Gender stereotypes in education: Policies and practices to address gender stereotyping across OECD education systems. OECD Education Working Papers, No. 271. OECD Publishing.
2. Ğofurova, M. (2026). Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining tanqidiy tafakkurini rivojlantirişning nazariy asoslari. Maktabgaça va maktab ta'limi, 4(7), 271–274.
3. Jumayeva, M. (2025). Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kasbiy faoliyat samaradorligini oşirişda kreativ va tanqidiy fikrlaş kompetensiyalarining örni. Maktabgaça va maktab ta'limi, 3(10).
4. Mardanova, M. A. (2026). Bölajak öqituvçilarda gender madaniyatini rivojlantirişning pedagogik imkoniyatlari. Maktabgaça va maktab ta'limi, 4(9), 459–462.
5. Nazarova, M., Sayfiddinova, B., & Axmedova, N. (2026). Ta'lim tizimida gender tengligi. Maktabgaça va maktab ta'limi, 4(6).
6. Özbekiston Respublikasi. 2019-yil 2-sentabrdagi "Xotin-qizlar va erkaklar uçun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari töğrisida"gi O'RQ-562-son2li Qonun.
7. Rustamova, Ş. Ş., & Oribboyeva, D. (2025). Ta'limda gender stereotiplari va ularni yengiş usullari. Science and Education, 6(12), 719–726.

2 https://lex.uz/uz/docs/-4494849

MAKTAB TA'LİMİ SCHOOL EDUCATİON ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(1)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.